

Yona'ya Sorular/

Yona Friedman'ın Haliç Merkezi Projesi için;
biri yer-bağlam eksenindeki , diğeri daha global
ölçekte 'bugünün kent yapısı' içindeki konumunu
sorgulayan 2 soru:

Questions for Yona/

For Yona Friedman's Haliç Center Project;
Two questions examining its position both in the axis
of space-context and 'in today's urban structure' on a
more global scale:

Yona Friedman'nın yaklaşımları içinde "Haliç Merkezi Projesi" yer-bağlam
I
ekseninde nasıl okunmalıdır ?

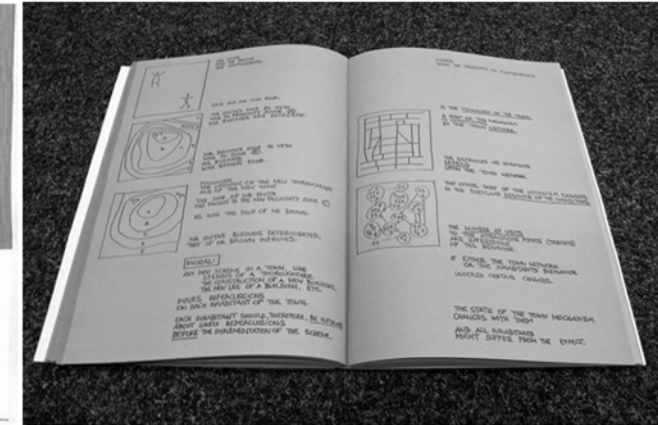
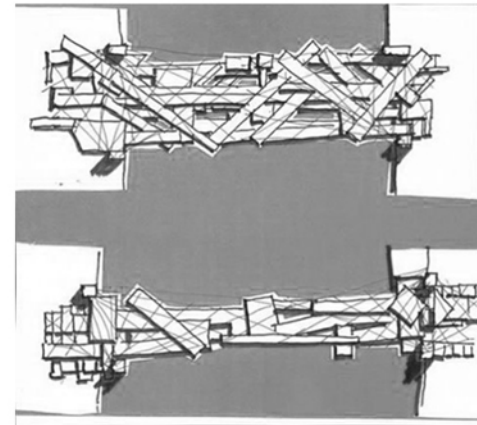
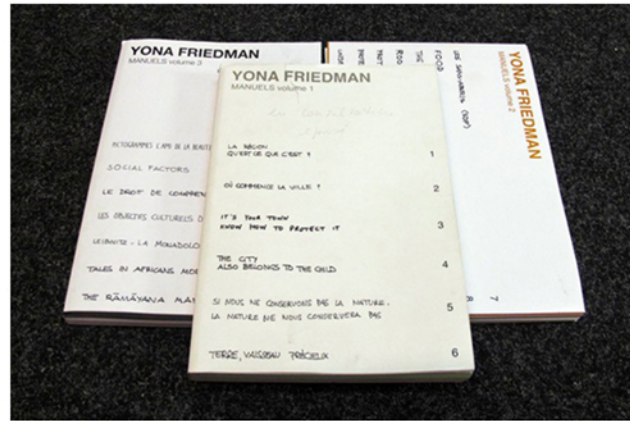
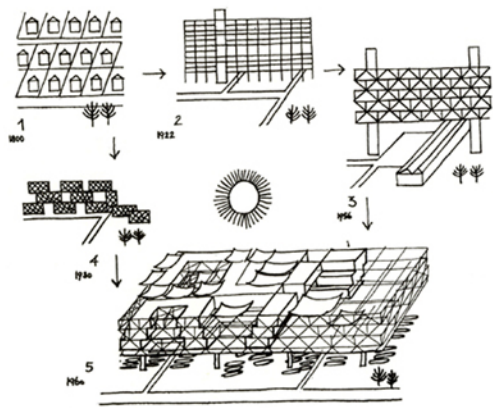
I
How to analyze the "Haliç Center Project" in the axis of space-context from the
approaches put forth by Yona Friedman?

Yona Friedman 1960'lardan bu yana sürdürdüğü mimarlık yaklaşımına baktığımızda; insanların kendi yapma biçimlerini tetikleyecek bir takım araçları nasıl kullanacağına yönelik 'teknik' olanakları, altyapıları, üretimleri, iletişim modellerini araştırdığı kitaplar, rehberler ve organizasyonlar gibi farklı mimarlık üretim mecralarına odaklanmış olduğunu görürüz.

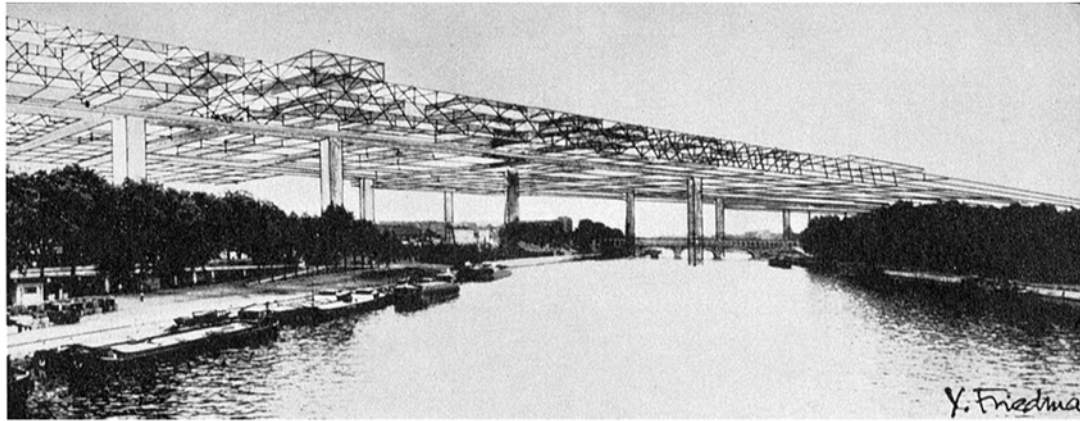
Yona Friedman'ın Haliç Merkezi Projesi; "mega yapılar Çağı" olarak bilinen 60'ların ütopyik mimari çalışmalarının paralelinde 1963'te geliştirdiği; köprü strüktürünün bir altyapı olarak kullanıldığı şehir-köprü fikrinin bir yerleşmesidir.

When we look at the architectural approach which Yona Friedman has maintained since the 1960s, we see that he has focused on different architectural media such as books, guides and organizations, researching 'technical' facilities, infrastructures, productions, communication models, which displays the use of different tools triggering people's way of self-building.

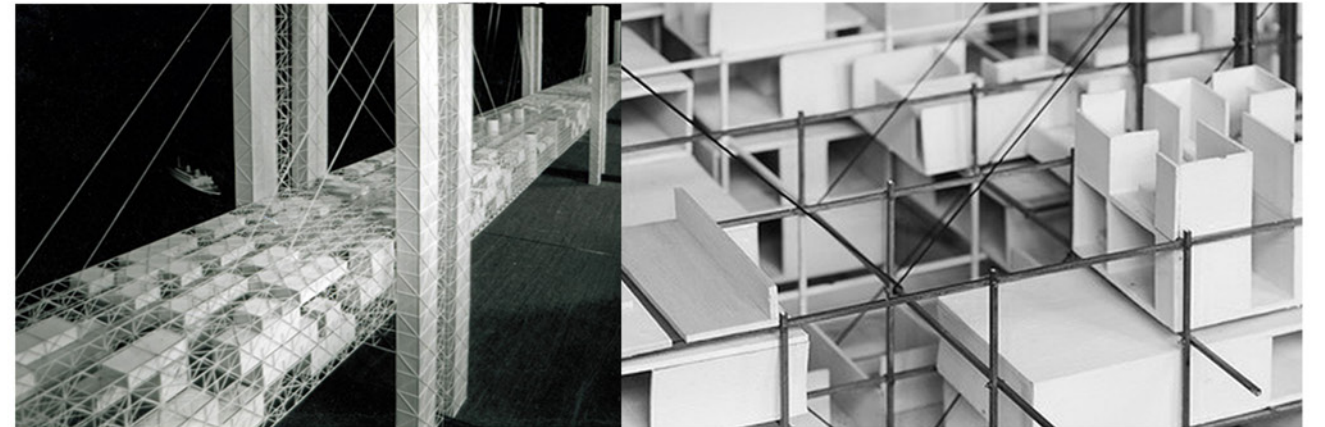
Yona Friedman's Haliç Center Project is an installment of the city-bridge idea developed in 1963 in parallel with the utopian architectural projects of the 60's known as "Age of megastructures;" in which the bridge was used as an infrastructure.

Friedman'ın Şehir-köprü fikri (spatial city) , mobil (esnek) mimarlık araştırmaları ve çalışmalarının ardında savaş deneyimi yaşamış kentsel deneyimler bulunmaktadır. Savař ya da afet ortamları, hayatta kalma, mahrumiyet, yoksunluk ve yoksulluk koşulları göz önüne alındığında bu araştırmalar bize; kendi kendine organize olabilen (self-organization), kendin yap (self-build) yöntemlerini kullanan, karar verici mekanizmalarının yerini iletişim modellerine bıraktığı, katılımcı tasarımı temel prensiplerinin araştırıldığı ok önemli ve güncelliğini hala koruyan alışmalardır.

Friedman's idea of city-bridge (spatial city), mobile (flexible) architectural researches and studies contain urban experiences after the War. Given the conditions of war or disastrous environments, survival, deprivation, destitution and poverty, these are very important and up-to-date studies in the sense that they seek for the ways in which self-organization and self-build methods are implemented, decision-making mechanisms leave their place to communication models and the basic principles of participatory design are investigated.

1960'lı yıllar Türkiye'nin planlı ekonomiye girdiği, kapitalin en önemli kıt faktör olduğu, zaten düşük olan kapitalin de sanayiye ayrıldığı bir dönem. Hızlı sanayileşmenin bedeli, şehirleşme ve konuta ayrılan kapitalin en aza indirildiği bu dönemde 'Gecekondu'; İlhan Tekeli'nin deyişi ile "...modernist meşruiyeti içselleştirmiş bürokrasi ve mimarlar ve plancılar tarafından bir sorun olarak görülse de, ekonomi açısından inovatif bir çözüm olarak..." ortaya çıkmıştı. Friedman'ın yaklaşımları ile bu dönemden başlayan 'Gecekondu'laşma arasında paralelliklerin ve tartışmaların göz ardı edilmiş; yeterince tartışılmamış olması bu coğrafya için büyük kayıptır. Keza 1999 Kocaeli depremi sonrası yaşanan travmalar ve barınma problemleri bugün bile bürokrasi-plancı-mimar ekseninde hesaplanmış, deneyimlerin aktarılabilirdiği bir düzlem üretmediğini 2011 Van depremi göstermiştir. Bu coğrafya'daki modernist planlama ve mimari eğilimleri o dönemde nasıl kendi ortamının enerjisini alternatif yaklaşımları üretmediyse; şimdilerde de özellikle de İstanbul'da neo-liberal politikalarla yürütülen ve gücünü dünyadaki benzerlerine göre farklı dinamiklerden alan kentsel dönüşüm hareketleri içinde; 'gecekondu'ların yok edilerek ve "barınma hakkı" nı ihlal edilerek yürütüldüğü politikalarda da üretilememektedir.

The 1960s was the period when Turkey started implementing a planned economy, the scarcity of capital was the most important factor and the already scarce capital was allocated to the industry. During this period of time when the capital allocated to urbanization and housing was minimized due to the cost of rapid industrialization, 'Gecekondu' (shanty town) emerged as, with the words of İlhan Tekeli, "an innovative solution for the economy although it was seen as a problem by the bureaucracy, architects and planners who internalized the modernist legitimacy." It is a great loss for this geography that the discussions and similarities between Friedman's approaches and the emergence of "Gecekondu" (shanty towns) during this period were neglected. The Van earthquake in 2011 demonstrates that the traumas and housing problems after the Kocaeli earthquake in 1999 failed to be examined in the bureaucracy-planner-architect axis and a platform was not created to transmit those experiences to today. Likewise the modernist planning and architectural trends in this geography at that time whose energy did not produce alternative approaches, Istanbul's urban transformation movements supported by the neo-liberal policies and power dynamics are different from their counterparts in the world. They destroy the Gecekondu (shanty towns) and violate the "right to housing" policies and therefore, do not produce alternative approaches.

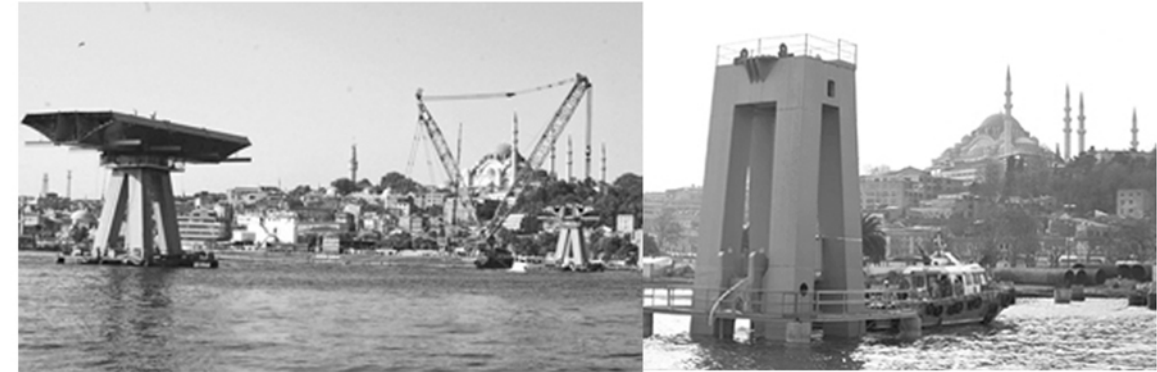
Geç de olsa Yona Friedman İstanbul'a davet edilmiş; bienal kapsamında iletişime açık bir proje sunmuştur: Haliç Merkezi Projesi. Yukarıdaki açıklamalar bağlamında bu proje yer ve bağlam ekseninde bize ne söylemektedir ?

Despite its posteriority, Yona Friedman was invited to Istanbul Design Biennial to present a project open to communication. The Haliç Center Project. What exactly does this project depict in the context of the explanations above and in the axis of place-context?

Yona Friedman, kendisine atfedilen ütopyik etiketlerine karşı; her zaman mümkün projeleri geliştirmeye; hayata geçebilir projelerin peşinden koştuğunu söyler. Haliç Merkezi Projesi; 'yer' in kendi tarihselliği ve kentsel bağlamdaki önemini dışarıda bırakarak; Haliç'i 'su'ya; haliç'in iki yakasını da farklı iki sosyal dokuya indirger. Bu indirgeyiş 'altın boynuz'u, tarihi yarımada'yı, kent algısını, İstanbul'un gündemindeki 'köprü'-'silüet' tartışmalarını dışarıda bırakır. Yona'nın yaklaşımından hareketle; hayata geçebilir olanı tetiklemeye çalışan, odağı 'insan'dan alan; gücünü 'yer'den ve 'yer'in sosyal-kültürel birikiminden alması beklenen bu öneri; ne ütopyik ne de bir bağlamın potansiyeli olarak kendine bir konum kazandıramamış görünmektedir. Üstelik de bu yerleştirme; istanbul-haliç bağlamına yerleştirildiğinde bir spekülasyon ya da altyapı kullanımının ötesinde (mevcut 'Yer' ile ilişkisiz, 'Yer'deki mevcut bir altyapıyı (köprüyü) kullanmayan, Yeni bir altyapı (köprü) inşa ederek; Yer'i sadece potansiyel içeren bir alana indirgeyen; önerilenin dışarıdan üretildiği ve taşındığı bir tasarım haline dönüşür.

Yona Friedman rejecting the utopian labels attributed to him, states that he always strove to develop and realize feasible projects. The Haliç Center Project reduces the Golden Horn to 'the water' and the two sides of the Golden Horn to two different social fabrics by excluding the historicity and the urban-contextual importance of the space.' This reduction omits the historic peninsula, the perception of the city and 'bridge- silhouette' debates in Istanbul's agenda. Departing from Yona's approach; even though this proposal was expected to trigger the feasible, to focus on 'human' and to take its strength from the 'space' and the socio-cultural accumulation of the 'space,' it seems that it, neither as an utopia nor as a potential of a context, achieved to gain a position. Moreover, when placed in the context of Istanbul-Golden Horn, this installment, apart from being a speculation or used as an infrastructure, turns into a design which is unrelated to the existing 'Space,' and does not use the existing infrastructure (bridge). By building a new infrastructure (bridge); it reduces the Space to an area containing only a potential in which what is proposed is produced and transported externally.

Bugünün İstanbul ve güncel kent pratikleri ile ne zamansal ne de mekansal olarak doğrudan bir ilişki kurmayan bu çalışma aracılığı ile konuyu zaman-mekan bağlamına oturtmaya çalışarak belki de şu soruyu sormalyız:

Trying to position the issue within the time-space context through this work which doesn't establish a direct relationship with contemporary Istanbul and the current urban practices, maybe we should ask the following question:

2

Günümüzde neoliberal politikalar eşliğinde dönüşen kent, kendi-inisiyatif yaklaşımını problematik bir konuma sokmaktadır. Yona Friedman ın 1960'lerden bu yana, kentlilerin ve toplumdaki vatandaşların kendi yaşam alanlarını, kamusal alanları özgürce katılımcı pratikler ile dönüştürmeleri yaklaşımı acaba günümüzde neoliberal kentsel yıkım içinde nasıl yerini bulmaktadır? Bu bağlamda hangi ütopya, kimin için ütopya sorusu günümüzde önem kazanmaktadır.

2

The city, which is transformed with the neo-liberal policies today, puts its own-initiative approach to a problematic position. How does the approach of Yona Friedman since the 1960s, which points out urban dwellers and the citizens transforming their own living spaces and public spaces freely with participatory practices, position itself within the neo-liberal urban demolition today? In this context, questions such as 'which utopia?' and 'utopia for whom?' become crucial today.

“Manifestolar, vizyonlarının gücüyle kendi halklarını yaratan kadim peygamberler gibi iş görür. Günümüzün toplumsal hareketleri düzeni tersine çeviriyor, manifestoları ve peygamberleri gereksiz kılıyor. Değişimin failleri şimdiden sokaklara indiler ve şehir meydanlarını işgal ediyorlar; yalnızca yöneticileri tehdit edip alaşağı etmekle kalmıyor aynı zamanda yeni bir dünya vizyonu oluşturuyorlar.”

Michael Hardt & Antonio Negri, duyuru(declaration),2012

« Manifestos work like the ancient prophets, who by the power of their vision create their own people. Today's social movements have reversed the order, making manifestos and prophets obsolete. Agents of change have already descended into the streets and occupied city squares, not only threatening and toppling rulers but also conjuring visions of a new world.»

Michael Hardt & Antonio Negri, declaration, 2012

Bugünün dünya kentlerinin dönüşüm pratiği, esnek üretime geçişle birlikte metropoliten kentleri, büyük alanlara yayılan ve küreselle ilişkilendirilmiş parçalara bölmektedir. Bu dinamikler; kent dokuları kadar, içindeki sosyal yapıları da parçalamaya, yerinden etmeye ve dönüştürmeye karşı şiddetli baskıda bulunmaktadır. Bu dinamik çözülmenin hızı; kentlerdeki sosyal ve fiziki yapıları; kendi inisiyatif ve özgürlük alanlarını dışarıda bırakacak biçimde alternatif yaşam olanaklarını da yok etmektedir.

Yona Friedman'ın 'mobil mimarlık' çalışmalarını da içinde barındıran "mekansal kent/spatial city" kent kurgusunda üzerinde çalıştığı; (Haliç Merkezi Projesinde de önerilen) kullanıcıların isteğine göre yönlendirilen mekanlar, kullanıcılar arasındaki ilişkiler aracılığıyla organik olarak oluşan kentsel mekanlar, müdahale, oyun ve rastlantısal eylemlerle mekanlaşan olası durumlar içeren çok fonksiyonlu kompakt kent modellerinin bugünün kentlileri için hala güncelliğini koruyan taktik ve araçları içinde barındırdığını söyleyebiliriz.

The transformation practice of the world cities of today is to divide the metropolitan cities into parts which expand to vast areas and are connected with the globalization. These dynamics put a violent pressure which destroys, displaces and transforms the social structures as well as the urban fabric. The pace of this dynamic dissolution also destroys the alternative living facilities by excluding the social and physical structures in the cities and their areas of initiative and freedom.

Yona Friedman's work on the urban installation called "spatial city" which also includes 'mobile architecture' studies consists of spaces led by the request of users (also proposed in the Haliç Center Project), urban spaces formed organically through relationships between users, multi-functional compact urban models including possible situations which turn into spaces through intervention, game and random actions. Therefore, we can say that these models still include the up-to-date tactics and tools for today's urban residents.

Peki Bu tür ütöfik yaklaşımlar günümüzdeki kentsel protokoller ile nasıl baş edebilir?

So, how can these utopian approaches deal with contemporary urban protocols?

Bugünün kentsel politikalarla belirlenen büyük bölgesel dönüşüm hareketlerine karşı; kentlilerin yaşam ve ihtiyaçlarına yönelik taleplerini benzer taktik ve araçlarla; daha çok da mikro ölçekli, normatif öğelerden kaçınan, enformel, gündelik yaşam ve ortak uzlaşa ile biçimlenmiş mekansal jestler olarak ortaya çıktığını söylemek yanlış olmaz. Hatta son dönemde kent ve mekanla ilgilenen pek çok aktörün, çeşitli inisiyatifler oluşturarak, gündelik yaşam içine sızacak biçimde bu üretimlere dahil olmaya başladığını görüyoruz.

Against the large regional transformation movements determined by today's urban policies, we can say that similar tactics and tools which are expected to meet the demands of the urban citizens emerge as informal micro-scale spatial gestures formed by everyday life and consensus and avoid the normative elements. In fact, we see that many actors who are interested in the city and space start to be involved in these productions by creating a variety of initiatives and penetrating into everyday life.

Fikir, yöntem, taktik ve araçsal olarak güncelliğini koruyan bu yaklaşımlar her ne kadar hala aktüel olana kaynaklık etse de; Haliç Merkezi Projesi gibi makro ölçekli, modernist, sürecin değil; üretilenin tahayülleri olan öneriler haline dönüştüklerinde; bugünün kent gerçeklikleriyle temas edemediğini, güncelliklerini yitirdiklerini söyleyebiliriz. Peki nasıl olur da bu çalışmaların 60 yıldır güncelliğini sürdüren yüzü, birikimi ve bilgisi; 1950'lerdeki sanayii kentlerinin sorunlarına odaklanan, modernist dünyanın temsillerinden kurtularak, bugünün kentleri ve kentlileri ile yeniden ilişki üretebilir?

Although ideas, methods, tactics, and these approaches which keep up to date as instruments become sources of what is still current; when macro-scale, modernist proposals such as the Haliç Center Project turn into the imagination of not the process but what is produced we can say that they cannot come into contact with the realities of today's city and lose their actuality. So how is it that the face, know-how and knowledge of these studies which have been up-to-date for 60 years can reproduce a relationship with the cities and the citizens of today by ridding themselves of the representations of the modernist world which focused on the problems of the industrial cities of the 1950s?

Galiba yanıt; kentin mevcut yapıli peyzajının sunduğu altyapı potansiyelleri; bu altyapıyı, bu birikimle yeniden birleştirebilecek araçlar ve nihayetinde tüm bunları kullanıma sokacak, kentlileri aktif kılacak zeminin nasıl oluşabileceğinde gibi görünmektedir. Hardt ve Negri'nin ifade ettiği günümüzün toplumsal hareketleri ve oluşun yeni dünya vizyonu; gücünü artık yeni manifestolardan, sosyal amaçlı hakim öznelliklerden değil; isimsiz, kolektif, hiyerarşik olmayan ortak hareketlerden almaktadır.

I think the answer lies in the analysis of how to establish a ground on which the infrastructure potential will be presented by the city's existing landscape, which will put the tools into use to ultimately re-unite this infrastructure with this knowledge and which will make citizens active. Today's social movements and vision of the new world, as pointed out by Hardt and Negri, do not take their strength from manifestos or dominant subjectivities with social purposes, however, they take it from anonymous, collective, non-hierarchical movements.

Yona Friedman'ın yanıtlarını 'Haliç Merkezi Projesi'ndeki gibi tekrar üretmek değil; onun sorularını yeniden sormak, bugünün koşullarında yanıtları kendi bağlamında aramak bu birikimi sürdürülebilir kılacaktır.

This knowledge can be kept sustainable not only by reproducing Yona Friedman's answers as in the Haliç Center Project, but can be done by asking his questions again and searching for answers in today's conditions in its context.

Boğaçhan Dündaralp, mimar/architect
www.ddrlp.com
bogachandundaralp.wordpress.com

Yona Friedman 'Haliç Merkezi Projesi'
Adhokrasi - 1. Tasarım Bienali
diyalog davetiniz için teşekkürlerimle;
Joseph Grima / adhokrasi sergi küratörü
Pelin Tan / yardımcı küratör
Maurizio Bortolotti / haliç merkezi projesi küratörü

Yona Friedman Haliç Center Project,
Adhocracy - 1. Istanbul Design Biennial
many thanks for the dialogue invitation;
Joseph Grima / adhocracy exhibition curator
Pelin Tan / associated curator
Maurizio Bortolotti / haliç center project curator

indirme linki / download link:
bogachandundaralp.wordpress.com/yonafriedman_hcp_adhocracy/

görseller / images:
anonim [google arama] / anonymous [google search]